

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Одеська юридична академія»

**«СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»**
**«MODERN POLITICAL PROCESSES: GLOBAL
AND NATIONAL DIMENSIONS»**

**МАТЕРІАЛИ III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

30 листопада 2023 р.

м. Одеса

УДК 323.2+327(043.2)

За загальною редакцією президента Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, академіка Національної академії педагогічних наук України **С.В. Ківалова**.

Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Одеса, 30 листопада 2023 р.) /за заг.ред. С.В. Ківалова. –Одеса , 2023. 238с.

Modern political processes: global and national dimensions: materials of the 3rd International scientific and practical internet conference (Odesa, November 30, 2023) / by general editor. S.V. Kivalov. - Odesa, 2023. 238p.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

УДК 323.2+327(043.2)

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2023

ЗМІСТ:

ПЕРЕДМОВА.....	3
I СЕКЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПАРАДИГМИ І КОНЦЕПТИ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	
Балан С. (Київ) Від інформаційного суспільства до інформаційної держави: закономірності та перспективи формування держави нового типу.....	9
Кормич А. (Одеса) Динаміка концепту держави в контексті цифрової трансформації: чинники та виклики.....	13
Ovcharenko S. (Switzerland, Geneva) Post-non-classical discourse of informational confrontation policy research.....	17
Яковлев Д. (Одеса) Рациональний вибір у сучасному політичному процесі: соціально-психологічні дихотомії	23
Білий В. (Одеса) Політичні дебати у сучасному політичному процесі.....	27
Яковлева Л. (Одеса) Соціальне проектування легітимності влади у сучасних політичних процесах.....	31
Желєзков А. (Одеса) Політико-правова регламентація узурпації влади.....	35
Чигідін В. (Одеса) Демократичне представництво у сучасному політичному процесі.....	38
Ярова Л., Кольцов В. (Одеса) Демократизація політичного процесу в Україні: від деолігархізації до консолідації суспільства.....	43
Яковлев Д., Іваськова Д. (Одеса) Свобода вибору як визначальна умова демократичного політичного процесу.....	47
Пелєвін Є. (Одеса) Громадянське суспільство та публічна влада: рівні взаємодії.....	50
Гученко К. (Київ) Вплив політичних процесів на вчинення військовослужбовцями злочину дезертирства.....	55
Чоста К. (Краматорськ) Імідж державного службовця як предмет політичного аналізу.....	60

Список використаних джерел

1. Духневич В. Психологічна готовність до політичного вибору. *Соціальна психологія*. 2004. Випуск 2 (4). С. 70-76.
2. Духневич В.М. Проблема готовності до політичного вибору. *Наукові студії з соціальної та політичної психології*. 2005. Випуск 12(15). С. 151- 161.
3. Індивідуалізм методологічний. *Велика українська енциклопедія: електронна версія*. URL: https://vue.gov.ua/індивідуалізм_методологічний
4. Фромм Е. Втеча від свободи / перекл. з англ. М.Яковлева. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
5. Яковлев Д. В. Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. № 26. С. 82-87. URI: <https://hdl.handle.net/11300/16496>
6. Яковлев Д. В. Соціологія політичного вибору: контури теорії. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. Вип. 10. С. 194-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2016_10_55
7. Kroytor A. V., Yakovlev D. V. Post-election situation in Ukraine: changing faces or ideological transformations? *Contemporary issues of the world community and the role of social sciences in ensuring its development : collective monograph* / A. V. Kroytor, D. V. Yakovlev, S. V. Kutsepai, O. M. Yeremenko, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020. P. 1-29
8. Uwizeyimana D. E. The politics-administration dichotomy: Was Woodrow Wilson misunderstood or misquoted. *Journal of US-China Public Administration*. 2013. № 10(2). P. 165-173.

Веніамін Білий,

аспірант кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – д. політ. н., проф. Д.В. Яковлев

Політичні дебати у сучасному політичному процесі

Інформаційна революція, яка відбувається у глобальному масштабі, впливає на усі без винятку соціальні простори та відносини. Сучасний політичний процес трансформується під впливом комунікативних технологій, інтернет-комунікацій, політичних шоу. Однією із характеристик сучасного

політичного процесу виступає медіатизація. Вона спричиняє зміну «...системи представництва громадянських інтересів відповідно до медійного формату, перетворює політику у медіа-процес, віртуалізує політичний простір» (7). Внаслідок цього зменшується роль раціональної аргументації у сучасному політичному процесі, а політичні дебати поступаються місцем розважальним шоу та медіа-скандалам. Це має негативні наслідки, адже ускладнює прийняття раціональних рішень, заважає відокремленню правдивої інформації від політичних маніпуляцій. Це глобальна проблема. Наприклад, у США дебати між двома кандидатами на президентську посаду у 2020 році між Д. Трампом та Дж. Байденом були охарактеризовані як «хаотичні», а експерти пропонували змінити правила дебатів для «більш упорядкованого обговорення питань» (6).

Як зазначала К. Одарченко, аналізуючи досвід президентських дебатів в Україні на виборах 2019 року, «Український глядач ставиться до передвиборчих дебатів як до шоу. Найбільш відомі українцям дебати для масового глядача – «стадіон – так стадіон». На тих дебатах не було звичного обговорення програм кандидатів, дискусії щодо стратегічного бачення України на геополітичній мапі світу чи вдосконалення економічної моделі. Ні, дебати стали формою вираження суспільних претензій чинному президенту особисто» (4).

Особливо небезпечним згортання раціональних дебатів є саме під час війни, бо громадська думка починає активно реагувати на спеціальні інформаційні операції ворога. Незважаючи на правовий стан, який унеможливорює проведення виборів у сучасній Україні, необхідно активно працювати над підвищенням ролі раціональної аргументації та політичних дебатів у політичному процесі. Політичні дебати не можна зводити лише до електоральних дебатів, вони охоплюють весь спектр важливих для громадян тем. У цьому контексті звернемо увагу на інституції громадянського суспільства, які активно пропагують дебати. Це просвітницька діяльність, спрямована на популяризацію дебатів серед населення. Серед таких організацій слід відзначити мережу дебатних центрів, яку створено в Україні за фінансової

підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» та Інституту Відкритого Суспільства (Нью-Йорк), Інформаційно-методичний центр «Дебати». У 2001 році ними було видано навчальний посібник «Дебати» (2). Тут визначено сутність, структуру та правила проведення дебатів. Зазначено: «Культура на межі двох тисячоліть і культура діалогу. Вона діалогічна за своєю суттю. Будь-який діалог виконує ряд функцій. По-перше, причиною діалогу є пізнавальний та емоційний інтерес, тобто він виконує інформаційну функцію в широкому розумінні слова. По-друге, в діалогах передбачена інтерактивна взаємодія того, хто передає інформацію, і того, хто її сприймає. Таким чином здійснюється комунікативна функція. І останнє – діалог виконує орієнтувальну функцію, адже виникає мимовільний зв'язок з певною «справою», вчинками, діями всіх, хто бере в ньому участь. Саме реалізація названих вище функцій і створює інформаційно-комунікативне поле, в якому ми всі перебуваємо зважаючи на природні особливості людей. Людина може відкрити широкі простори для своїх думок і дій, якщо вона готова до спільних роздумів, до діалогу» (2, с. 3).

На сайті всеукраїнського громадського об'єднання «Інститут Республіка» розміщено статті, присвячені різним форматам проведення дебатів (3) та визначенню сутності дебатів та їх користі для політичного процесу (1).

Відзначено такі формати дебатів, як «формат Карла Поппера», «Британський парламентарій», «Лінкольна-Дугласа», «Американський парламентарій». Зазначено: «Дебати – це не суперечка, а інтелектуальна гра. А кожна гра має свої правила! І перемогти в дебатах може лише та команда, яка чітко їх дотримується. У світі існує безліч форматів проведення дебатних ігор, але найпопулярнішими є наступні чотири: формат «Карла Поппера» та «Британський парламентарій», формат «Лінкольна-Дугласа» та «Американський парламентарій». Інститут «Республіка» традиційно використовує два з них: восени студентські команди дебатують за форматом К. Поппера, а навесні проходять дебати за британським форматом» (3).

Портал «ГУРТ» у рубриці «ІнФорматор» пропонує увазі користувачів статтю «Політичні дебати – дискусія, що вирішує долю держави» (5). У ній

відзначено: «Політичними дебатами є дискусія лідерів політичних сил або ж кандидатів на виборні посади, що відповідають на запитання, які ставлять усі учасники дискусії тим самим надаючи глядачам та слухачам можливість безпосередньо порівнювати позиції кандидатів з важливих питань. Найважливішим є те, що кандидати повинні переконувати не одне одного, а виборців. Політичні дебати, як елемент демократичного суспільства, мають надавати можливість виборцям робити усвідомлений та об'єктивний вибір, а кандидатам змістовно розкривати свої програми тощо. Натомість, в Україні до дебатів ставляться радше як до чергового телешоу, яке не несе за собою змістовності» (5).

Слід відзначити, що громадські організації в Україні досить багато уваги приділяють проблемі політичних дебатів, проводять дебатні турніри серед студентів, вчителів та викладачів, громадських діячів, представників інших соціальних груп. Головне, що це зміцнює «позиції» раціональних дебатів у громадській думці, сприяє впровадженню дебатів у політичний процес. Важлива роль належить академічній спільноті, адже саме наукова дискусія є зразком для аргументованого діалогу у формі політичних дебатів.

Список використаних джерел

1. Все про дебати: що таке дебати та яка від них користь? *Інститут Республіка*. URL : <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vse-pro-debaty-shho-take-debaty-ta-yaka-vid-nyh-koryst.html>
2. Дебати: Навч. посіб: Метод. рек. щодо ведення дебатів. Київ: А.П.Н., 2001. 102 с.
3. Друга публікація з рубрики «Все про дебати». Розповідаємо про найпопулярніші формати цієї гри. *Інститут Республіка*. URL : <https://inrespublica.org.ua/podii/vse-pro-debaty-formaty-provedennya-debativ-abo-na-yaki-pravyla-gry-ochikuvaty.html>
4. Одарченко К. Риторичні дебати. *LB.ua*. 5 жовтня 2020. URL : https://lb.ua/blog/katerina_odarchenko/467457_ritorichni_debati.html
5. Політичні дебати – дискусія, що вирішує долю держави. *Ресурсний центр ГУРТ*. 9 грудня 2019. URL : <https://www.gurt.org.ua/news/informator/57103/>
6. У США змінять правила дебатів для більш упорядкованого обміну думками. *LB.ua*. 1 жовтня 2020. URL : https://lb.ua/world/2020/10/01/467165_ssha_zminyat_pravila_debativ.html

7. Яковлев Д. В. Політичні дебати як засіб раціоналізації політичної взаємодії. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. 2010. Вип. 40. С. 50-57. URL : http://app.nuoua.od.ua/archive/40_2010/9.pdf

Лілія Яковлева,
доктор політичних наук,
професор кафедри соціології,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Соціальне проектування легітимності влади у сучасних політичних процесах

Наукові візії майбутнього, які ґрунтуються на раціональному аналізі тенденцій соціально-політичного розвитку та обґрунтуванні різних сценаріїв розгортання подій є важливою складовою сучасного політичного процесу. Від якості наукового прогнозування залежить соціальне, економічне та політичне проектування діяльності інститутів. А здатність публічної влади враховувати результати наукового прогнозування та проектування повною мірою обумовлює її легітимність. Наголосимо: «Легітимність влади є центральним поняттям політичної науки та однією з головних характеристик сучасного демократичного суспільства. Найбільш очевидною є відповідь, яку дає електоральна демократія: легітимною є влада, яку громадяни обирають у результаті проведення регулярних конкурентних та чесних виборів» (4, с. 93).

Роль науковців та публічних інтелектуалів у легітимізації публічної влади ґрунтується на застосуванні раціональної аргументації щодо прогнозування та проектування розвитку політичного процесу в інформаційну епоху.

Слід відзначити, що «Завдяки використанню раціональної аргументації публічні інтелектуали відіграють важливу роль у процесі легітимації публічної влади, обґрунтовуючи «право на владу» як окремих осіб так і політичних інститутів. При цьому, інститут публічних інтелектуалів може бути віднесено до одного з основних інститутів легітимності публічної влади» (5, с. 167).